YK:N KASVATUS-, TIEDE- JA KULTTUURIJÄRJESTÖN, UNESCON SOPIMUKSIA JA SUOSITUKSIA N:O 5

Hyväksytty Unescon yleiskokouksen 19. istunnossa 26.11.1976 Nairobissa

SUOSITUS HISTORIALLISESTI HUOMATTAVIEN ALUEIDEN SUOJELUSTA JA MERKITYKSESTÄ

Yhdistyneiden Kansakuntien kasvatus-, tiede- ja kulttuurijärjestön yleiskokous, kokoontuneena yhdeksänteentoista istuntoonsa Nairobiin 26. lokakuuta - 30. marraskuuta 1976,

ottaen huomioon, että historiallisesti huomattavat alueet ovat kaikkialla osa ihmisten jokapäiväistä ympäristöä, että ne ovat nykyisen ympäristön elävä, ajallinen perusta, että ne antavat elämälle vaihtelevaa taustaa, jota yhteiskunnan monimuotoisuus edellyttää, ja että ne ovat tällä tavoin arvokkaita ja lisäävät elinympäristömme inhimillisyyttä,

ottaen huomioon, että historialliset alueet ovat kautta aikojen olleet havainnollisimpana todisteena sivistyksellisen, uskonnollisen ja yhteiskunnallisen toiminnan rikkaudesta ja monimuotoisuudesta ja että niiden suojelu ja niveltäminen nykyisen yhteiskunnan elämään kuuluu olennaisesti kaupunkisuunnitteluun ja maankäytön kehittämiseen,

ottaen huomioon, että kaavamaisuuden ja persoonattomuuden lisääntyessä nämä menneitten päivien elävät todisteet ovat elintärkeitä ihmiskunnalle ja kansoille, joiden elämäntavan ilmaus ja identiteetin kulmakiviä ne ovat,

pannen merkille, että kaikkialla maailmassa rakennettujen alueiden laajentamisen tai uudenaikaistamisen varjolla suoritettu ajattelematon hävitys sekä ymmärtämätön ja epätarkoituksenmukainen korjaustyö aiheuttaa historiallisesti perinnölle vakavaa vahinkoa,

ottaen huomioon, että historiallisesti huomattavat alueet ovat kiinteätä perintöä, jonka tuhoaminen voi usein johtaa sosiaalisiin häiriöihin, vaikka siitä ei aiheutuisikaan taloudellisia menetyksiä,

ottaen huomioon, että tässä tilanteessa vastuu on kaikkien kansalaisten ja että se asettaa viranomaisille velvoitteita, jotka vain he voivat täyttää,

ottaen huomioon, että pelastaakseen tämän korvaamattoman omaisuuden uhkaavalta rappeutumiselta tai jopa täydelliseltä tuholta, jokaisen valtion on kiireellisesti päätettävä valtakunnalliseen, seudulliseen tai paikalliseen suunnitteluun liittyvästä laajasta ja tehokkaasta toimintaohjelmasta historiallisten alueiden ja niiden ympäristön suojelemiseksi ja elävöittämiseksi,

pannen merkille, että yleiskokous on jo hyväksynyt kansainvälisiä asiakirjoja kulttuuri- ja luonnonperinnön suojelemiseksi, kuten arkeologisiin kaivauksiin sovellettavia kansainvälisiä periaatteita koskevan suosituksen (1956), maisemien kauneuden ja luonteen suojelemista koskevan suosituksen (1962), yleisten tai yksityisten töiden vaarantaman kulttuuriomaisuuden säilyttämistä koskevan suosituksen (1968) ja suosituksen kulttuuri- ja luonnonperinnön kansalliseksi suojelemiseksi (1972),

haluten täydentää ja soveltaa laajemmalti näihin kansainvälisiin asiakirjoihin sisältyviä normeja ja periaatteita,

saatuaan käsiteltäväkseen historiallisesti huomattavien alueiden suojelua ja merkitystä nykyyhteiskunnassa koskevia esityksiä, jotka muodostavat istunnon asialuettelon 27. kohdan,

päätettyään kahdeksannessatoista istunnossaan, että jäsenvaltioille olisi annettava tätä kysymystä koskeva suositus,

hyväksyy tänään 26. marraskuuta 1976 tämän suosituksen.

Yleiskokous suosittelee, että jäsenvaltiot soveltaisivat käytännössä seuraavia määräyksiä ryhtymällä kansallisiin lainsäädäntö- tai muihin toimiin saattaakseen tämän suosituksen periaatteet ja normit hallitsemillaan alueilla voimaan.

Yleiskokous suosittelee, että jäsenvaltiot saattaisivat tämän suosituksen valtakunnallisten, alueellisten ja paikallisten viranomaisten sekä historiallisesti huomattavien alueiden ja niiden ympäristön suojelemisesta huolehtivien viranomaisten, laitosten ja yhdistysten tietoon.

Yleiskokous suosittelee, että jäsenvaltiot antaisivat yleiskokoukselle selostuksen sen määräämällä tavalla ja sen määräämään aikaan siitä, mitä ne ovat tämän suosituksen johdosta tehneet.

I MÄÄRITELMÄ

1. Tässä suosituksessa

(a) "Historiallisilla ja rakennustaiteellisesti (kansanomaiset kohteet mukaan lukien)" merkittävillä alueilla tarkoitetaan kaikkia rakennusryhmiä, rakennelmia ja ulkoalueita, myös arkeologisesti merkittäviä paikkoja, jotka ovat olleet ihmisten asuinsijoina kaupunki- tai maaseutuympäristössä, ja joiden yhteenkuuluvuus ja arvo muinaistieteelliseltä, rakennustaiteelliselta, esihistorialliselta, historialliselta, esteettiseltä tai yhteiskunnallis-sivistykselliseltä kannalta on tunnustettu.

Näiden luonteeltaan hyvin erilaisten alueiden joukossa voidaan erottaa erityisesti seuraavat: esihistorialliset paikat, historialliset kaupungit, vanhat kaupunginosat ja kylät sekä yhtenäiset monumentaaliset ryhmät, joista viimeksimainitut tulisi yleensä säilyttää huolellisesti muuttumattomina.

(b) ympäristöllä tarkoitetaan sellaista luonnon muodostamaa tai ihmisen aikaansaamaa kokonaisuutta, joka vaikuttaa siihen, miten nämä alueet hahmotetaan, tai joka liittyy niihin suoraan fyysisesti tai sosiaalisin, taloudellisin tai sivistyksellisin sitein.

(c) suojelulla tarkoitetaan historiallisten tai perinteisten alueiden ja niiden ympäristön määrittelyä, suojelemista, säilyttämistä, restaurointia, uudistamista, ylläpitämistä ja elävöittämistä.

II YLEISET PERIAATTEET

2. Historiallisesti huomattavia alueita ja niiden ympäristöä tulisi pitää korvaamattomana yleismaailmallisena perintönä. Hallitusten ja kansalaisten tulisi pitää kukin omassa valtiossaan velvollisuutenaan suojella tätä perintöä ja niveltää se nykyiseen yhteiskuntaan. Valtakunnallisten, alueellisten ja paikallisten viranomaisten tulisi vastata tämän kaikkien kansalaisten ja myös kansainvälisen yhteisön edun mukaisen velvollisuuden suorittamisesta kunkin jäsenvaltion olojen ja voimavarojen mukaisesti.

3. Jokaista historiallisesti huomattavaa aluetta ja sen ympäristöä tulisi pitää yhtenäisenä kokonaisuutena, jonka tasapainoisuus ja erityisluonne perustuvat sen eri osiin ja johon kuuluu kaikki inhimillinen toiminta yhtä hyvin kuin rakennukset, tilaryhmitys ja ympäristö. Kaikki tekijät mukaan lukien vaatimattomatkin inhimilliset toiminnat ovat merkittäviä kokonaisuuden kannalta.

4. Historiallisesti huomattavia alueita ja niiden ympäristöä tulisi aktiivisesti suojella kaikenlaiselta vahingolta. Vahinkoa aiheutuu erityisesti sopimattomasta käytöstä, tarpeettomasta rakentamisesta ja virheellisistä tai kömpelöistä muutoksista, jotka muuttavat alueiden ja alkuperäisluonnetta sekä saasteista. Kaiken restaurointityön tulisi perustua tieteellisiin periaatteisiin. Suurta huomiota tulisi kiinnittää eri osatekijöiden yhdistämisestä ja rinnastamisesta muodostuneeseen sopusointuiseen ja esteettiseen vaikutelmaan, johon perustuu kunkin rakennusryhmän erityisluonne.

5. Nykyaikaisen kaupungistumisen oloissa rakennetaan yhä suurempia rakennuksia ja sijoitetaan ne yhä taajempaan. Tällöin historiallisesti huomattavat alueet ovat vaarassa tuhoutua välittömästi, ja lisäksi uudisalueet turmelevat niiden lähiympäristön ja luonteen. Arkkitehtien ja kaupunkisuunnittelijoiden tulisi varmistaa, etteivät näkymät muistomerkeille ja historiallisesti huomattaville alueille eivätkä niistä ympäristöönsä turmellu ja että historiallisesti huomattavat alueet luontevasti niveltyvät uudenaikaiseenkin ympäristöön.

6. Rakennusmenetelmien ja arkkitehtuurin kansainvälistyminen saattaa johtaa ympäristön yhdenmukaistumisen kautta maailman ja tällöin historiallisesti huomattavien alueiden säilyttäminen voi merkittävällä tavalla ylläpitää ja kehittää kunkin kansakunnan omia kulttuuri- ja yhteiskunnallisia arvoja rikastaen samalla koko maailman kulttuuriperintöä arkkitehtuurin osalta.

III VALTAKUNNALLISET, ALUEELLISET JA PAIKALLISET TOIMINTASUUNNITELMAT

7. Kunkin jäsenvaltion tulisi toimivaltansa sallimisen puitteissa laatia valtakunnallisia, alueellisia ja paikallisia toimintaohjelmia, jotta näiden tasojen viranomaiset voivat ryhtyä lainsäädännöllisiin, teknisiin, taloudellisiin ja yhteiskunnallisiin toimiin historiallisesti huomattavien alueiden ja niiden ympäristön suojelemiseksi ja niiden sopeuttamiseksi nykypäivän vaatimuksiin. Näin laaditun toimintaohjelman tulisi vaikuttaa valtakunnalliseen, alueelliseen ja paikalliseen suunnitteluun sekä luoda suuntaviivat kaupunkisuunnittelulle ja maaseudun kehittämiselle. Toimintaohjelman tulisi johtaa tavoitteiden asettamiseen, vastuun jakamiseen ja käytännön toimenpiteiden toteuttamiseen. Suojelupolitiikan tulisi pyrkiä yhteistyöhön yksityisten henkilöiden ja järjestöjen kanssa.

IV SUOJELUTOIMENPITEET

8. Historiallisesti huomattavia alueita ja niiden ympäristöä tulisi suojella yllä mainittujen periaatteiden mukaan ja jäljempänä esitettyjä menetelmiä käyttäen siten, että yksityiset toimenpiteet määräytyvät kunkin valtion lainsäädännöllisen ja perustuslaillisen järjestelmän sekä poliittisen ja taloudellisen rakenteen mukaan.

Oikeudelliset ja hallinnolliset toimenpiteet

9. Historiallisesti huomattavien alueiden ja niiden ympäristön suojelua koskevan kokonaisohjelman soveltamisen tulisi perustua samoihin periaatteisiin kunkin maan koko alueella. Jäsenvaltioiden tulisi soveltaa olemassa olevia säädöksiä tai tarvittaessa säätää uusia lakeja ja määräyksiä turvatakseen historiallisesti huomattavien alueiden ja niiden ympäristön suojelemisen siten, että tämän ja seuraavien kappaleiden sisältämät määräykset otetaan huomioon. Niiden tulisi nykyisten keinojen ohella kehittää uudenlaisia alueellisia ja paikallisia toimenpiteitä suojelun toteuttamiseksi. Kaupunki- ja aluesuunnittelua sekä asuntopolitiikkaa koskevia lakeja tulisi tarkistaa ja koordinoidusti saattaa ne sopusointuun rakennustaiteellisen perinnön suojelua koskevien lakien kanssa.

10. Historiallisesti huomattavien alueiden suojelun yleisten periaatteiden pohjalta tulee laatia ne säädökset, joihin tarpeelliset suunnitelmat ja asiakirjat perustuvat ja jotka koskevat erityisesti

- suojeltavien alueiden ja niiden ympäristön yleisiä ehtoja ja rajoituksia,

- säilyttämisen ja julkisten palvelujen toimintaohjelmien ja toimenpiteiden määrittelyä,

- töiden toteuttamisen valvontaa ja siitä vastaavien nimittämistä,

- kaupunkisuunnittelun, saneerauksen ja maaseutualueiden maankäytön soveltamisaloja,

- suojellulla alueella suoritettavista restaurointi-, muutos-, uudisrakennus- tai purkutehtävistä vastaavan elimen nimittämistä,

- suojeluohjelmien rahoittamista ja toteuttamista koskevia keinoja.

11. Suojelusuunnitelmia ja -asiakirjoissa tulisi määritellä

- suojeltavat alueet ja yksittäiset kohteet,

- suojelukohteisiin sovellettavat erityiset ehdot ja rajoitukset,

- kunnostus-, restaurointi- ja parannustyössä noudatettavat normit,

- kaupunki- ja maaseutuoloihin tarvittavan kunnallistekniikan ja palvelujen luomista koskevat yleiset määräykset,

- uudisrakennelmia koskevat määräykset.

12. Suojelujärjestelmän tulisi myös periaatteessa sisältää määräyksiä, joiden tarkoituksena on estää suojelulakien loukkaaminen sekä kaikki suojelluilla alueilla sijaitsevien kiinteistöjen hinnoilla keinotteleminen, joka voisi vähentää koko yhteisön hyväksi suunnitellun suojelu- ja restaurointityön merkitystä. Näillä määräyksillä voitaisiin vaikuttaa rakennusmaan hintaan esimerkiksi siten, että laadittaisiin yhdyskunta- tai pienempiä alueita koskevia kehittämissuunnitelmia, myönnettäisiin etuosto-oikeus julkisille elimille, taikka suojelu- tai kunnostustarkoituksessa voitaisiin pakkolunastaa tai puuttua heti asiaan, mikäli omistajat laiminlyövät velvollisuuksiaan. Niiden perusteella voitaisiin säätää myös tehokkaita rangaistuksia, jollaisia olisivat esimerkiksi toiminnan keskeyttäminen, pakollinen restaurointi ja/tai sopiva sakkorangaistus.

13. Viranomaiset samoin kuin yksityiset henkilöt ovat velvollisia mukautumaan suojelutoimiin. Mielivaltaisten tai epäoikeudenmukaisten päätösten varalta tulisi kuitenkin luoda valitusmenettely.

14. Määräykset, jotka koskevat julkisten ja yksityisten elinten perustamista sekä julkisia ja yksityisiä töitä, tulisi mukauttaa historiallisesti huomattavien alueiden ja niiden ympäristön suojelua koskeviin määräyksiin.

15. Erityisesti slummikiinteistöjä ja -kortteleita sekä valtion tukemaa rakentamista koskevia määräyksiä tulisi suunnitella tai muuttaa siten, että ne olisivat sopusoinnussa suojelutoimintaohjelmien kanssa ja osaltaan myös tukisivat niitä. Kaikki taloudelliset avustusjärjestelmät tulisi laatia ja mukauttaa tämän mukaisesti ja erityisesti jotta edistetään sosiaalisen asuntotuotannon ja julkisen rakentamisen kehitystä kunnostamalla vanhoja rakennuksia. Ainoastaan sellaisia rakennuksia, joilla ei ole mitään historiallista eikä rakennustaiteellista arvoa, tulisi purkaa. Tarkoitukseen osoitettavaa tukea tulisi huolellisesti valvoa. Osa asuntotuotantoon tarkoitetusta julkisesta tuesta tulisi kohdistaa vanhojen rakennusten kunnostamiseen.

16. Rakennuksia ja rakennusmaata koskevien suojelutoimien oikeudelliset seuraamukset tulisi julkistaa, ja asiaankuuluvan viranomaisen tulisi pitää niistä kirjaa.

17. Kunkin maan erityisolojen ja erilaisten valtakunnallisten, alueellisten ja paikallisten viranomaisten toimivallan mukaisesti tulisi suojelujärjestelmän perustua seuraaviin periaatteisiin:

(a) tulisi olla virallinen elin, jonka tehtävänä olisi taata kaikkien asianomaisten, esim. valtakunnallisten, alueellisten ja paikallisten, viranomaisten tai henkilöryhmien toiminnan jatkuva koordinointi;

(b) monitieteisten ryhmien tulisi laatia suojelusuunnitelmat ja -asiakirjat tarvittavien tieteellisten esitutkimusten pohjalta. Ryhmien tulisi koostua erityisesti

- suojelu- ja restaurointialan asiantuntijoista, myös taidehistorioitsijoista,

- arkkitehdeistä ja kaupunkisuunnittelijoista,

- yhteiskunta- ja taloustieteilijöistä,

- ekologeista ja maisema-arkkitehdeistä,

- terveys- ja sosiaalihuollon asiantuntijoista

yleisemmin kaikista niistä asiantuntijoista, joiden tieteenala liittyy historiallisesti huomattavien alueiden suojeluun ja kehittämiseen;

(c) viranomaisten tulisi vaikuttaa yleiseen mielipiteeseen ja saada kansalaiset osallistumaan suojeluun;

(d) lain määräämän elimen tulisi hyväksyä suojeluohjelmat ja -asiakirjat;

(e) viranomaisille, jotka vastaavat suojelumääräysten ja –säädösten toimeenpanosta kaikilla tasoilla, niin valtakunnallisella, alueellisella kuin paikallisellakin, tulisi hankkia tarpeellinen henkilökunta ja taata riittävät tekniset, hallinnolliset ja taloudelliset voimavarat.

Tekniset, taloudelliset ja yhteiskunnalliset toimenpiteet

18. Kaikissa maissa tulisi luetteloida suojeltavat historiallisesti huomattavat alueet ja niiden ympäristö. Luettelossa pitäisi kohteet luokitella tärkeytensä mukaan, jotta suojeluun käytettävät rajoitetut varat voitaisiin sijoittaa harkitusti. Kaikki kiireelliset suojelutoimet, olivatpa ne minkä luonteisia hyvänsä, on hoidettava odottamatta suojelusuunnitelmien ja -asiakirjojen valmistumista.

19. Alueista tulisi tehdä kokonaistutkimuksia, joissa käsitellään myös tilarakenteiden kehitystä, ja tutkimuksen tulisi sisältää arkeologiset, historialliset, rakennustaiteelliset, tekniset ja taloudelliset tiedot. Edelleen tulisi laatia yksityiskohtainen asiakirja, jossa määrättäisiin, mitä rakennuksia tai rakennusryhmiä on huolellisesti suojeltava, mitkä on säilytettävä tietyissä oloissa ja mitkä, aivan poikkeuksellisissa ja tarkoin määritellyissä tapauksissa, saatettaisiin hävittää. Tämän perusteella viranomaiset voisivat keskeyttää kaikki työt, jotka olisivat ristiriidassa tämän suosituksen kanssa. Lisäksi tulisi laatia samaa tarkoitusta varten luettelo julkisista ja yksityisistä ulkoalueista ja niiden kasvillisuudesta.

20. Näiden rakennustaiteellisten tutkimusten lisäksi on tarpeen selvittää yhteiskunnallisia, taloudellisia, sivistyksellisiä ja teknisiä seikkoja ja rakenteita sekä suojelukohteiden urbaania ja alueellista ympäristöä. Tutkimuksiin tulisi sisältyä, mikäli mahdollista, väestötietoja ja erittely taloudellisesta, yhteiskunnallisesta ja sivistyksellisestä toiminnasta, elintavoista ja yhteiskunnallisista suhteista, maanomistussuhteista, kaupunkien infrastruktuurista, tieverkoston tilasta, viestiyhteyksistä ja suojeltavien alueiden ja niiden ympäristön vuorovaikutussuhteista. Asianomaisten viranomaisten tulisi ottaa nämä tutkimukset huomioon ja pitää mielessä, että päteviä suojelusuunnitelmia ei voida tehdä ilman niitä.

21. Ennen kuin suojelusuunnitelmat ja -määräykset laaditaan, yllä kuvattujen selvitysten pohjalta tulisi laatia erityinen ohjelma, jonka yhteydessä tulisivat asianmukaisesti huomioon otetuiksi toisaalta kaupunkisuunnitteluun liittyvät, arkkitehtoniset, taloudelliset ja sosiaaliset näkökohdat ja toisaalta kaupungin ja maaseutuyhteisön kyky mukautua erityisluonnettaan vastaaviin toimintoihin.

Ohjelman yhtenä lähtökohtana pitäisi olla asumistiheyden saattaminen toivotulle tasolle. Ohjelman avulla tulisi varmistaa mahdollisuus suorittaa itse työ vaiheittain, työn aikana tarvittavan tilapäismajoituksen toteutuminen ja edellytykset pysyvien asuntojen järjestämiseksi niille, jotka eivät voi palata aiempiin asuntoihinsa. Ohjelman tulisi toteuttaa mahdollisimman läheisessä yhteistyössä asianomaisten yhteisöjen ja väestöryhmien kanssa. Koska historiallisesti huomattavien alueiden ja niiden ympäristön sosiaalisten, taloudellisten ja fyysisten puitteiden voidaan olettaa ajan mittaan muuttuvan, selvitystyön ja analyysin tulisi olla jatkuvaa. Sen mukaisesti on tärkeää, että suojelusuunnitelmien valmisteluun ja toteuttamiseen ryhdytään kulloinkin jo käytettävissä olevien tutkimusten pohjalta, eikä lykätä tuonnemmaksi suunnitelmien täsmentämisen vuoksi.

22. Kun suojelusuunnitelmat ja yksityiskohtaiset ohjeet on saatu valmiiksi ja asianomainen viranomainen on ne hyväksynyt, olisi suotavaa, että joko niiden tekijät toteuttaisivat ne taikka toteutus tapahtuisi näiden asiantuntemuksen varassa.

23. Historiallisesti huomattavat alueet, joilla voidaan erottaa useiden eri aikakausien piirteitä, tulisi säilyttää siten, että kaikki nämä eri piirteet otetaan huomioon.

24. Milloin suojelusuunnitelma on olemassa, saa rakennustaiteellisesti tai historiallisesti arvottomia taikka rakenteellisesti kelvottomia rakennuksia purkaa, arvottomia lisärakennelmia tai -kerroksia poistaa ja jonkin alueen yhtenäisyyttä rikkovia uusiakin rakennuksia purkaa vain, jos suojelusuunnitelmassa näin ehdotetaan.

25. Kaupunkien, joilla ei ole suojeluohjelmia, tulisi kehittämissuunnitelmassaan tai slummien saneerausohjelmissa kunnioittaa rakennustaiteellisesti tai historiallisesti arvokkaita rakennuksia ja muita vastaavia kohteita samoin kuin niihin liittyviä rakennuksia. Jos ohjelmat vaikuttavat haitallisesti tällaisiin kohteisiin, tulisi yllä esitetyllä tavalla laatia suojeluohjelmat hyvissä ajoin ennen saneeraamista.

26. Jatkuva valvonta on tarpeen, jotta varmistettaisiin, etteivät nämä toimenpiteet tuota kohtuuttomia voittoja eivätkä palvele suunnitelman vastaisia tarkoitusperiä.

27. Tulipalon tai luonnonkatastrofien varalta laadittuja tavanomaisia turvallisuusvaatimuksia tulisi noudattaa jokaisessa kehittämissuunnitelmassa tai slummien saneerausohjelmassa, joka koskee historiallisesti huomattavaa aluetta, edellyttäen, että tämä on sopusoinnussa kulttuuriperinnön säilyttämiseen sovellettavien kriteerien kanssa. Mikäli on ristiriitoja, tulisi kaikkien asianomaisten viranomaisten yhdessä yrittää ratkaista ne, jotta turvattaisiin kulttuuriperinnön vahingoittumattomuus.

28. Erityistä huomiota on kiinnitettävä uusia rakennuksia koskeviin säännöksiin ja valvontatoimiin, joiden tarkoituksena on varmistaa se, että uudet rakennukset liittyvät sopusuhtaisesti historiallisiin rakennusryhmiin. Tätä varten tulisi aina ennen uuden rakentamista tehdä kaupunkiympäristön analyysi, jonka tarkoituksena ei olisi pelkästään määrittää rakennusryhmän yleistä luonnetta vaan myös analysoida sen hallitsevia piirteitä, esim. rakennuskorkeuksien, värien, materiaalien ja muotojen sopusointuisuutta, julkisivujen ja kattojen rakennustavan peruspiirteitä, rakennetun ja rakentamattoman tilan välisiä suhteita, samoin kuin niiden keskimääräisiä mittasuhteita ja keskinäistä sijaintia. Erityistä huomiota tulisi kiinnittää tonttien kokoon, koska on olemassa vaara, että tonttienkin välinen uudelleenjärjestely saattaa muuttaa mittasuhteita, ja näin vahingoittaa kokonaisuuden tasapainoa.

29. Yleensä ei pitäisi hyväksyä sitä, että muistomerkki eristetään hävittämällä sen ympäristö. Muistomerkkiä ei pitäisi siirtää muutoin kuin poikkeusoloissa ja pakottavista syistä.

30. Historiallisesti huomattavia alueita ja niiden ympäristöä tulisi varjella rumentavilta pylväiltä ja sähkö- ja puhelinkaapeleilta sekä televisioantenneilta ja suurikokoisilta mainoksilta. Kaikki rumentavat pylväät, antennit yms. pitäisi poistaa. Juliste-, neonvalo- ja muut mainokset, liikkeiden kilvet,

katujen päällysteet ja irtain kalustus tulisi suunnitella erittäin huolellisesti ja olisi valvottava, että ne sulautuvat sopusointuisesti kokonaisuuteen. Kaikenlaisen ilkivallan estämiseen tulee kiinnittää erityistä huomiota.

31. Jäsenvaltioiden ja asianomaisten elimien tulisi varjella historiallisesti huomattavia alueita ja niiden ympäristöä tiettyjen teknologian lieveilmiöiden – erityisesti kaikenlaisen saasteen - historiallisista ympäristöä yhä vakavammin vahingoittavilta vaikutuksilta kieltämällä näiden alueiden läheisyydessä oleva haitallinen teollisuus ja ryhtymällä ehkäiseviin toimenpiteisiin koneiden ja kulkuneuvojen aiheuttaman melun, jyskeen ja värinän tuhoisia vaikutuksia vastaan. Tulisi myös varautua liiallisen turismin haittoja vastaan.

32. Jäsenvaltioiden tulisi rohkaista ja auttaa paikallisia viranomaisia etsimään ratkaisuja ristiriitaan, joka vallitsee useimmissa historiallisesti huomattavissa kohteissa toisaalta moottoriliikenteen ja toisaalta rakennusten mittasuhteiden ja niiden arkkitehtonisten ominaisuuksien välillä. Ristiriidan ratkaisemiseksi ja jalankulkuliikenteen parantamiseksi tulisi kiinnittää huomiota alueen laidoilla ja jopa keskustassa olevien paikoitusalueiden sijoitukseen ja sellaisten liikennejärjestelyjen luomiseen, jotka helpottavat jalankulku-, huolto- ja julkista liikennettä. Monet kunnostustoimet, kuten maanalaisten sähkö- ja muiden kaapelien vetäminen, jotka yksittäisinä töinä tulisivat liian kalliiksi, voitaisiin helposti ja taloudellisesti yhteen sovittaa liikenteen kehittämistoimien kanssa.

33. Suojelun ja restauroinnin lisäksi tulisi huolehtia elävöittämisestä. Olisi tärkeätä yhtä lailla ylläpitää jo olemassa olevia työmuotoja, erityisesti kauppa- ja käsityöläistoimintaa, kuin perustaa uusia, joiden tulisi pitemmän aikaa menestyäkseen mukautua kaupunkinsa, alueensa ja maansa taloudelliseen ja yhteiskunnalliseen rakenteeseen. Suojelutoimien kustannuksia ei pitäisi arvioida pelkästään rakennusten kulttuuriarvojen perusteella vaan myös suhteessa niiden käyttöarvoon. Suojelun yhteiskunnallisia ongelmia ei voida nähdä oikein, ellei oteta huomioon näitä molempia näkökulmia. Toimintojen tulisi vastata asukkaiden yhteiskunnallisia, sivistyksellisiä ja taloudellisia tarpeita aiheuttamatta haittaa kyseisen alueen erikoisluonteelle. Elävöittämispolitiikan avulla tulisi historiallisesti huomattavista alueista tehdä kulttuuritoimintojen keskuksia, ja antaa niille keskeinen osuus ympäröivän yhteisen kulttuurin kehittämisessä.

34. Maaseudulla tulisi huolellisesti valvoa kaikkia häiritseviä tekijöitä ja taloudellisia ja yhteiskunnallisia rakennemuutoksia, jotta historiallisesti huomattavien maaseutuyhteisöjen ja niiden luontoympäristön koskemattomuus säilyisi.

35. Viranomaisten, yksityisten tai yhteisöllisten omistajien sekä asukkaiden ja käyttäjien tulisi yhteistyössä huolehtia suojelutoimista, ja asukkaita ja käyttäjiä tulisi rohkaista tekemään ehdotuksia ja yleensä osallistumaan aktiivisesti tällaiseen toimintaan. Kaikilla tasoilla tulisi saada aikaan viranomaisten ja yksityisten ihmisten jatkuvaa yhteistyötä, ja tällöin voitaisiin käyttää seuraavanlaisia menetelmiä: kohderyhmien mukaan välitetään soveltuvaa tietoa ja laaditaan selvityksiä, perustetaan neuvoa-antavia ryhmiä suunnitteluelimien yhteyteen, järjestetään omistajien, asukkaiden ja käyttäjien edustus elimiin, jotka vastaavat suojelusuunnitelmien päätöksenteosta ja hallinnosta, tai perustetaan suunnitelman toimeenpanoon osallistuvia julkisia yhteisöjä.

36. Tulisi rohkaista vapaaehtoisten suojeluryhmien ja voittoa tavoittelemattomien yhdistysten muodostamista sekä perustaa kunnia- tai rahapalkintoja, jotta erityisen ansiokas työ kaikilla suojelun aloilla tulisi tunnetuksi.

37. Tulisi turvata historiallisesti huomattavien alueiden ja niiden ympäristön suojelusuunnitelmiin tarvittavien julkisten varojen saanti siten, että valtakunnallisten, alueellisten ja paikallisten viranomaisten tulo- ja menoarvioihin varataan riittävät määrärahat. Näiden varojen hoito tulisi keskittää julkisille, yksityisille tai puolijulkisille elimille, jotka koordinoivat taloudellisia avustuksia valtakunnallisella, alueellisella tai paikallisella tasolla ja ohjaavat ne kokonaistoimintasuunnitelman mukaisesti.

38. Julkisen tuen tulisi perustua siihen periaatteeseen, että sopiviksi ja välttämättömiksi katsotuissa tapauksissa asianomaiset viranomaiset ottavat toimenpiteissään huomioon restauroinnin "ylimääräiset kulut", ts. ne lisäkulut, jotka tulevat omistajan maksettaviksi, kun niitä verrataan rakennuksen uushankinta- tai vuokra-arvoon.

39. Yleensä tällaisia varoja tulisi käyttää ensisijaisesti olemassa olevien rakennusten säilyttämiseen, erityisesti halpavuokraisiin asuinrakennuksiin, eikä niitä pitäisi myöntää uusien rakennusten rakentamiseen kuin niissä tapauksissa, että viimeksi mainitut eivät vahingoita olemassa olevien rakennusten käyttöä ja tehtäviä.

40. Yksityisille omistajille ja käyttäjille, jotka tekevät suojelusuunnitelmissa tarkoitettua ja näissä suunnitelmissa esitettyjen vaatimusten mukaista työtä, tulisi myöntää avustuksia, tukea, edullisia lainoja tai verohelpotuksia. Näitä tulisi myöntää ensisijaisesti ryhmille, jotka omistavat tai käyttävät toimivia asuin- tai liikekiinteistöjä, koska yhteiset toimenpiteet tulevat edullisemmiksi kuin yksityinen toiminta. Yksityisille omistajille ja käyttäjille myönnettävät taloudelliset helpotukset tulisi, mikäli mahdollista, sitoa sopimuksin, julkisen edun nimissä laadittujen ehtojen noudattamiseen ja rakennusten koskemattomuuden takaamiseen, kuten pääsyä rakennuksiin, puistoihin, puutarhoihin ja merkittäville paikoille, valokuvaamisen sallimista, jne.

41. Julkisten ja yksityisten elinten tulisi varata tulo- ja menoarvioihinsa erityisiä varoja laajamittaisten yleisten töiden ja saasteiden vaarantamien historiallisesti huomattavien rakennusten suojelemiseen. Viranomaisten tulisi myös varata erityisiä varoja luonnonmullistusten aiheuttamien vaurioiden korjaamiseen.

42. Lisäksi kaikkien yleisistä töistä vastaavien valtion viranomaisten ja laitosten tulisi laatia toimintasuunnitelmansa ja tulo- ja menoarvionsa siten, että ne osaltaan edistäisivät historiallisesti huomattavien rakennusryhmien kunnostamista rahoittamalla työtä, joka on sopusoinnussa sekä niiden omien tavoitteiden että suojelusuunnitelman tavoitteiden kanssa.

43. Jotta suojeluun saataisiin lisää varoja, jäsenvaltioiden tulisi rohkaista julkisten ja/tai yksityisten rahoituselinten perustamista historiallisesti huomattavia alueita ja niiden ympäristöä suojelemaan. Näiden elinten tulisi toimia korporatiivisella pohjalla ja niillä tulisi olla oikeus vastaanottaa lahjoituksia yksityisiltä henkilöiltä, säätiöiltä sekä teollisuus- ja liikeyrityksiltä. Lahjoittajille olisi voitava myöntää erityisiä verohelpotuksia.

44. Historiallisesti huomattavien alueiden ja niiden ympäristön suojelun rahoittamista lainoin voitaisiin helpottaa velvoittamalla julkiset laitokset ja yksityiset luottolaitokset myöntämään omistajille halpakorkoisia ja pitkäaikaisia lainoja.

45. Jäsenvaltiot ja muut asianomaiset hallintoelimet voisivat helpottaa sellaisten voittoa tavoittelemattomien yhteisöjen perustamista, joiden tehtävänä olisi ostaa ja restauroinnin jälkeen edelleen myydä rakennuksia käyttäen tähän lainarahastoja, jotka on perustettu sitä erityistä tarkoitusta varten, että historiallisesti huomattavien rakennusten omistajat, jotka haluavat suojella rakennuksia ja säilyttää niiden luonteen, voisivat edelleen asua niissä.

46. On erittäin tärkeätä, että suojelutoimenpiteet eivät aiheuta muutoksia sosiaalisessa rakenteessa. Jotta vältettäisiin köyhimmille asukkaille uudistettavista rakennuksista tai rakennusryhmistä muuttamisesta aiheutuvat vaikeudet, voitaisiin heille maksaa korvausta kohonneista vuokrista. Näin he voisivat pitää kotinsa, liiketoimintansa edellytykset ja työpajansa sekä säilyttää perinteiset elämäntapansa ja ammattinsa, erityisesti maaseudun käsityöläisammatit, pienviljelyksen, kalastuksen jne. Nämä korvaukset, jotka suhteutettaisiin tuloihin, auttaisivat asianomaisia maksamaan suoritetuista töistä aiheutuvat kohonneet vuokrat.

V TUTKIMUS, KOULUTUS JA TIEDOTUS

47. Kohottaakseen tarpeellisen ammatti- ja erikoistyövoiman työn laatua, kannustaakseen koko väestöä oivaltamaan suojelun tarpeellisuuden ja saadakseen kaikki osallistumaan siihen, jäsenvaltioiden tulisi ryhtyä seuraaviin toimenpiteisiin laillisen ja perustuslaillisen toimivaltansa rajoissa.

48. Jäsenvaltioiden ja asiaankuuluvien yhteisöjen tulisi edistää järjestelmällistä tutkimustyötä seuraavilla aloilla:

- historiallisesti huomattavien alueiden ja niiden ympäristön kaupunkisuunnittelu,

- suojelun ja suunnittelun vuorovaikutussuhteet kaikilla tasoilla,

- historiallisesti huomattaviin alueisiin soveltuvat suojelu- ja hoitomenetelmät,

- materiaalien muutokset,

- uudenaikaisen tekniikan soveltaminen säilyttämistyöhön,

- suojelun kannalta välttämätön käsityötekniikka.

49. Tulisi järjestää ja kehittää sekä erikoiskoulutusta että käytännön koulutusjatkoja yllä mainittuja aloja varten. Lisäksi on välttämätöntä edistää historiallisesti huomattavien alueiden ja niiden ympäristön suojeluun erikoistuneen ammatti- ja erikoistyövoiman koulutusta. Edelleen on välttämätöntä säilyttää ammatteja, jotka rakentamisen teollistaminen on saattanut uhanalaisiksi. On toivottavaa, että asianomaiset laitokset toimivat yhteistyössä erikoistuneiden kansainvälisten elinten, kuten esimerkiksi Roomassa toimivan Kulttuuriomaisuuden säilyttämisen ja entistämisen kansainvälisen tutkimuskeskuksen, Muistomerkkien ja historiallisten alueiden kansainvälisen neuvoston (ICOMOS) sekä Kansainvälisen museoneuvoston (ICOM) kanssa.

50. Historiallisesti huomattavien alueiden suojelun paikalliseen kehittämistyöhön tarvittavan hallintohenkilöstön koulutusta tulisi rahoittaa, milloin se katsotaan sopivaksi ja tarpeelliseksi, ja asianomaisten viranomaisten tulisi johtaa sitä pitkän aikavälin ohjelman mukaan.

51. Kouluissa, koulun ulkopuolella ja yliopistossa annettavassa opetuksessa sekä tiedotusvälineiden, kuten esimerkiksi kirjojen, lehdistön, television, radion, elokuvien ja kiertävien näyttelyjen avulla tulisi lisätä tietoisuutta suojelutyön tarpeellisuudesta. Tulisi antaa selkeätä ja monipuolista tietoa siitä, mitä etuja - ei pelkästään esteettisiä vaan myös yhteiskunnallisia ja taloudellisia - saavutetaan, kun huolehditaan historiallisesti huomattavien alueiden ja niiden ympäristön suojelusta. Tällaista tietoa tulisi laajalti levittää erikoistuneisiin yksityisiin ja valtion elimiin sekä yleisön keskuuteen, jotta kaikki tulisivat tietoisiksi siitä, miksi ja millä tavoin heidän ympäristöään voidaan parantaa.

52. Historiallisesti huomattaviin alueisiin tutustuminen tulisi sisältyä kaikentasoiseen koulutukseen, erityisesti historian opetukseen, niin että nuoriin voitaisiin juurruttaa kyky ymmärtää ja kunnioittaa menneisyyden töitä ja osoittaa tämän perinnön merkitys nykyajan elämässä. Tällaisessa opetuksessa tulisi käyttää runsaasti audiovisuaalisia menetelmiä ja käydä historiallisissa paikoissa.

53. Opettajien ja oppaiden täydennyskoulutusta sekä ohjaajien koulutusta tulisi edistää, jotta voitaisiin tukea nuoriso- ja aikuisryhmiä, jotka haluavat lisätä historiallisesti huomattavien alueiden tuntemustaan.

VI KANSAINVÄLINEN YHTEISTYÖ

54. Jäsenvaltioiden tulisi harjoittaa yhteistyötä historiallisesti huomattavien alueiden ja niiden ympäristön suojelun alalla ja tarvittaessa pyytää apua sekä kansainvälisiltä, hallitustenvälisiltä että kansalaisjärjestöiltä, erityisesti Unescon, ICOM in ja ICOMOSin dokumentointikeskukselta. Tällaisen monen- tai kahdenvälisen yhteistyön tulisi olla huolellisesti koordinoitua ja sisältää seuraavia toimenpiteitä:

(a) kaikenlaisen tiedon sekä tieteellis-teknisten julkaisujen vaihto,

(b) erityisiä aiheita käsittelevien seminaarien järjestäminen,

(c) opiskelu- ja matka-apurahojen myöntäminen sekä tieteellisen, teknisen ja hallinnollisen henkilöstön ja välineistön vaihto,

(d) kaikenlaisen saasteen torjumista koskevat yhteiset toimenpiteet,

(e) laajamittaisten historiallisesti huomattavien alueiden säilyttämis-, restaurointi- ja kunnostamisprojektien toteuttaminen ja saaduista kokemuksista tiedottaminen. Raja-alueilla, missä historiallisesti huomattavien alueiden ja niiden ympäristön kehittäminen ja suojelu aiheuttavat ongelmia, jotka koskevat yhteisesti rajan kummallakin puolella olevia jäsenvaltioita, tulisi jäsenvaltioiden koordinoida toimintasuunnitelmansa ja toimintansa siten, että kulttuuriperintö tulee varmasti mahdollisimman hyvin käytetyksi ja suojelluksi,

(f) naapurimaiden keskinäinen apu molempia osapuolia kiinnostavien, seudun historialliselle ja sivistykselliselle ja kehitykselle luonteenomaisten alueiden säilyttämiseksi.

55. Tämän suosituksen hengen ja periaatteiden mukaisesti jäsenvaltion ei tulisi ryhtyä mihinkään, mikä hävittäisi tai muuttaisi kyseisen valtion alueella sijaitsevien historiallisesti huomattavien kaupunginosien, kaupunkien ja alueiden luonnetta.

Edellä oleva on sen suosituksen alkuperäinen teksti, jonka Yhdistyneiden Kansakuntien kasvatus-, tiede- ja kulttuurijärjestön yleiskokous on hyväksynyt Nairobissa pidetyssä ja 30. päivänä marraskuuta 1976 päättyneeksi julistetussa yhdeksännessätoista istunnossa.